

Bayrak Ne İşe Yarar

Mustafa YILDIZ

Kaymakam

Budin dediğinizde bu ülkede yüreği titreyen kaç kişi vardır? Budin'in atlastaki yerini kaç öğretmen gösterebilir meraklı öğrencilerine? Yeşil Tuna nehrinin üzerinde altın bir gerdanlık gibi duran Budapeşte'nin bir yansıını oluşturan Buda'nın (Budin) 145 yıl boyunca Türk hakimiyeti altında kalması kaç kişiye bir şeyler anlatır? Merzifon'dan kalkıp Padişahın emriyle Budin seferine iştirak ettikten sonra manevi fetih için orayı mekan tutan, hakkında tablolar yapılacak, senfoniler yazılacak kadar Macarların gönlüne giren Gül Baba'nın Budin'in bir tepesini süsleyen türbesi kaç kişinin umurundadır? Ya Budin'in düşmesi ve Osmanlı eserlerinin günlerce yanması üzerine halkın diline yerleşerek günümüze kadar gelen Budin Türküsündeki

**Çeşmelerden abdest alınmaz oldu
Camilerde namaz kılınmaz oldu
Mamur olan yerler hep harap oldu
Aldı Nemce bizim nazlı Budin'i**

dizeleriyle başlayan feryat kaç gönüle ulaşabilir? Ve Tuna... Sakarya'nın vefasız kardeşi. "Önce zihinlerimizde yer tutmuş, oradan gönüllerimize intikal ederek orada akmış, sonra maşeri hissiyat ve zevkimizden Tuna türküleri olarak yankılanmış" efsunlu nehir, sadece mısraların arasında mı akmaktadır artık?

Sonbaharda günübirlik ziyaret etme imkanı bulduğum Budapeşte'nin büyüğü atmosferinin çağışınımları bunlar. Ama ziyaretimi benim için daha verimli hale getiren eşsiz manzaralı kalenin her köşesi bakımlı sokaklarını arşınlayıp bir kuytu köşede ziyaret ettiğim sade bir mezar. Sonbahar yapraklarının gölgesinde bir sükûnet abidesi vardı önümde. Üzerindeki çiçeklerin kurumuş olması bakımsızlık intibai uyandırıyor olsa da heybetli mezar taşları bu intibai ortadan kaldırıyor. Budapeşte Kalesinde bulduğumuz bu mezar, mezar taşında yer alan ifadelerle birleştirildiğinde Osmanlı tarihini özetler gibiydi.

Düşmanında bile saygı uyandıracak kahramanlık. Kendisine emanet edilen kaleyi teslim etmemek için son nefesine kadar cephenin önünde mücadele eden vefa. 70 yaşında bile görev şuurundan bir şey kaybetmeden düşmana karşı mücadeleden geri kalmayan şuur. Mezar bizden birine, bir Valiye, son Budin Valisine, Abdurrahman Abdi Arnavut Paşa'ya aitti ve Macarlar mezar taşına ona duydukları saygıyı kazımışlardı.

"145 yıllık Türk egemenliğinin son Buda Valisi Abdurrahman Abdi Arnavut Paşa, bu yerin yakınında 1686 Eylül ayının ikinci günü öğleden sonra hayatının 70. yılında maktul düştü. Kahraman düşmandı, rahat uyusun!"

Budin'in son Valisi mezarında da olsa, kalede kolayca bulunmayacak bir köşede de yer alsa adeta görev başındaydı. Bize tarihi, Osmanlıyı, Osmanlının mucizevi idare tarzını, insan yetiştirme sa-

natını, hizmet etme aşkını, ısrabı, ve fedakarlığı anlatma görevini yerine getiriyordu.

Budin'in son valisini İdarecinin Sesi Dergisinin sayfalarına taşıyan şey ise son bütçe görüşmelerinde bir muhalefet milletvekilinin İçişleri Bakanına yönelttiği "mülki idare amirliği mesleği kalkacak mı?" sorusudur.

Son dönemde gittikçe artan bir yoğunlukta sorulan bir soru bu. İki kaymakam bir araya geldiğinde de gündeme geliyor, valiler birbiriyle hasbihal ettiğinde de. Köşe yazarları tarafından da dile getiriliyor, umduğunu bulamayan kasaba politikacıları tarafından da. Milletvekilleri de seslendiriliyor akademisyenlerce de. Ben cevabımı Yahya Kemal'in Mohaç Türküsü'nün son mısralarında yer alan

**Bir bahçedeyiz şimdi şehidlerle berâber;
Bizler gibi olmuş o yiğitlerle berâber.
Lâkin kalacak doğduğumuz toprağa bizden;
Şimşek gibi bir hâtıra nal seslerimizden**

ifadelerine hak verircesine Budin Kalesinde huzur içerisinde yatan son Validen aldım.

İnsanlık tarihinin belki de en görkemli yönetim tecrübesi olan Devlet-i Aliye'yi tanıtmaya kalksak ilk aklımıza gelen nedir? Muhteşem selatin camileri, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, köprüler... Yani yapılar. Toprağın üstünde gördüğümüz, elimizle işaret ederek gösterebildiğimiz, önünde fotoğraf çekebildiğimiz eserler. Balkanlardan Kuzey Afrika'ya, Yemen'den Kırım'a Türkiye'nin 30 katı büyüklüğündeki bir coğrafyada kılcal damarlara kadar hizmet götüren bu olağanüstü idari yapının bizlerde kalan izdüşümü, bakımını yapmakta bile zorlandığımız "yapı" kavramı altında toplayabileceğimiz bu eserlerdir. Peki bu eserleri ortaya çıkaran ruh, Süleymaniye'nin minareleriyle yarışabilecek mısralardan oluşan kasideleri ortaya koyan zevk ve estetik anlayışı, düşmanında bile karşılığını bulan adalet düzeni, bu kan ve irinle yoğrulmuş coğrafyayı "Pax Ottomana"ya çeviren yönetim geleneği... Bunlar ecdadın eseri değil mi sahi? Sadece popüler tarih sohbetlerinin gönlümüze hoş gelen, öğrendiğimizde şaşırdığımız eğlenceli konusu mudur Osmanlı Devlet İdaresi? Sümeri, Frigayı, Lidyanı... bir tarafa bırakalım Büyük Selçuklular ile başlayıp Anadolu Selçuklular ve Beyliklerden sonra Osmanlı ile kemale eren Anadolu merkezli idare tarzının günümüzdeki karşılığı nedir?

"Anadolu arzında söz sahibi olan bütün idareler, medeniyet telakisi ve buna dayanan kültür uygulamaları bakımından birbirlerinin devamı olmuş, medeniyet ve kültür hamlesini birinin bıraktığı yerden diğeri alarak medeniyette daha zengin bir yoruma ve derinliğe, kültürde de çok daha renkli ve revnaklı uygulamalara erişmiştir. Bu büyük serüvenin mutlu sonu, tamamı ile medeniyet

¹ Ökten Sadettin, Yahya Kemal'in Rüzgarıyla, S.402 Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008

telakkisinin yorumlanmasında ve kültürün zenginleşerek tatbikatında uzun yüzyıllar devam eden bu temadiyet vakıasının neticesidir. Eğer Anadolu coğrafyasında birbiri ardına hakim olan güçler, medeniyet ve kültürde böyle bir sürekliliği sağlamamış olsalardı bu arz, kimliksiz ve kişisiz kalmaya mahkûm olur ve dolayısıyla bir vatan olma özelliğini asla kazanamazdı.²⁹

Bu açıdan baktığımızda ecdadın eserine sahip çıkmak gibi büyük bir iddiada bulunuyorsak mutlaka bu iddianın arkasında bir medeniyet tasavvuru olmalı ve bu tasavvuru devlet-i ebed müddet anlayışının mihreri haline getirmeliyiz. Mülki idare amirliğinin geleceğini, devlet idaresi geçmişimize bakmadan değerlendiremeyiz. Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyetine kalan ve bu devletin kısa zamanda ayağa kalkmasını temin eden en önemli miraslardan biri, merkez raşra ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlayan mülki idare sistemi ile bu sistemin işleyişini mümkün kılan bürokratlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadrosu bu yapıya neredeyse hiç dokunmamış ve iyi işleyen bu mekanizmayı sadece idari alanda değil toplumsal dönüşümü sağlama adına kültürden sanata hatta bir dönem gündelik siyasete kadar neredeyse her alanda devlet politikalarının taşıradaki ana yürütücüsü olarak özel bir önem atfetmiştir.

Hızla değiştiği söylenen dünyamızda şüphesiz devletin işleyişinde de, merkez taşra ilişkilerinde de, devlet vatandaş ilişkilerinde de dönüşüm olması kaçınılmazdır. Ancak ülkemizde bu dönüşümü yakalama iddiasıyla söylenenlere ve yapılanlara bakılınca “tekerleği yeniden icad etme gayreti” içerisinde olduğumuz hissi insanda uyanıyor. Çoğu el yordamıyla bulunduğu intibayı bırakan, kısa zamanda yeniden gözden geçirilen veya ortadan kaldırılan, devlet içerisindeki yeri ve uygulaması iyi hesaplanmamış hamleler silsilesi. Bu hesapsızlık hali yüzünden bu ülke, nerdeyse 200 yıldır adına reform dediğimiz bir keşmekeşin içerisinde bulunmaktadır. Her reform yeni bir reformu tetikliyor ve sonucunda “ecdadın eseri” bir kurumu, bir uygulamayı, bir alışkanlığı, bir tarzı, bir duruşu yok ediyor. Devleti başkentte oynanan köşe kapmacadan ibaret gören, tarihi mirası kavramaktan yoksun, taşra uygulamalarından bihaber bir yazarn “mülki idare ne işe yarar?” jargonuna kadar indirgediği bu yaklaşımın devlet geleneğimiz açısından önemli bir tehdit olduğunu düşünüyorum.

Köyde evcil hayvanlarıyla huzur içerisinde yaşayan bir teyze için çağımızın en önemli icadı olan bilgisayar ne anlam ifade eder? Elindeki akıllı telefona indireceği oyunlara odaklanmış bir delikanlı için mülteci sorunu ne kadar önemlidir? Dünyasını alacağı arabanın markası, modeli ve rengiyle sınırlayan birisine için terör sorunu neyi çağırıştır? Savaş görmemiş bir nesile çevre gibi, sanat gibi insancıl alanlar varken kamu kaynaklarını güçlü bir ordu için sarfetmenin manasını anlatmanın zorluğunu tahayyül edebiliyor musunuz? Devlet, millet, vatan tasavvuru olmayan bir kısım yazar çizer takımının sınırların anlamını yitirmesinden bahsettiklerinde, “evrensel değerlere” atıfta bulunarak bayrağı tahkir etmeye kalkıştıklarında, yönetim ilkeleri, yerindenlik prensibi gibi gerekçelerle mülki idare sistemini kaldırmayı teklif ettiklerinde, aklımızın bir köşesinde “devletin bekasıyla ilgili acaba hangi hesap görülüyor?” sorusu olmalıdır. Balkan coğrafyasının 3 yılda elimizden gitmesine yol açan ütöpik, tarihi derinlikten yoksun, sahip olduğu imkanları değerlendirmekten uzak, maceracı yaklaşım tarzının bir asır sonra yeniden kamuoyunu yönlendirmesinin önüne geçilmelidir. Siyasi ve idari karar alma mekanizmalarında yer alan ve devletin bekasıyla ilgili yukarıda paylaştığım endişelerin de ötesine geçen duygular taşıdığından şüphe edemeyeceğimiz kişilerin bu köksüz yaklaşımlara mesafeli yaklaşacağını ümit etmekteyim. Bu ümidi ülke yönetiminde karşılaşılan her güçlüğü aşmak için ilk akla gelen meslek gurubunun mülki idare amirleri olması artırmaktadır.

Mülki idare amirlerinin her daim Budin Kalesi'ni bekleyen Vali Abdurrahman Abdi Paşa'nın hizmet etme aşkına, ıstırabına, sahip çıkmak sorumluluğu vardır. Bayrağa yapılan hakareti cezalandırmayı "bir bez için değer mi" yaklaşımıyla yorumlayan anlayışın mülki idare sisteminin geleceğiyle ilgili değerlendirmelerini önemsemekten vazgeçmeliyiz. Vatanın her köşesini aziz bilip üretmekte olduğumuz hizmetler bu milletin ve devletin bekasının teminatı olmaya devam edecektir. Ecdadın yönetim geleneğimiz içerisindeki en önemli mirası olan mülki idarenin günümüz şartlarına uygun, daha etkin hizmet üretebilmesinin önündeki engelleri kaldırmak, fikri enerjimizi bu amaç doğrultusunda harcamak, temsil ettiğimiz devletin ve hükümetin politikalarını sorumlu olduğumuz alanda en iyi şekilde uygulayabilmenin yollarını aramak durumundayız. Ve mesleğimizin varlık sebebini sorgulayan tartışmaları duyduğumuzda zihnimizin derinliklerinde "bayrak ne işe yararsa mülki idare o işe yarar" kabulü yer almalıdır.

² Age S. 313